

LAUSUNTO HELSINGIN KAUPUNGILLE EKOLOGISESTI KESTÄVÄN RAKENTAMISEN OHJELMASTA 2012 - 2018, OSA B, INFRARAKENTAMINEN

228/07/70/701/2011

hall § 129

Esittelijä
Valmistelija

Toimitusjohtaja Suvi Rihtniemi

Osaston johtaja Suoma Sihto p. 4766 4260, ryhmäpäällikkö Outi Janhunen p. 4766 4232, liikennesuunnittelija Riikka Aaltonen p. 4766 4332

Helsingin ekologisen rakentamisen ohjelmassa määritellään kaupungin käytävissä olevat keinot ja mahdollisuudet ekologisesti kestävästä infrarakentamisen edistämiseen sekä selvitetään eri toimijatahojen roolit ja vastuut. Helsingin ekologisesti kestävästä infrarakentamisen ohjelma käsittelee infrastruktuurin rakentamista sen koko elinkaaren aikana kaavoituksesta ja esisuunnittelusta ylläpitoon. Ohjelman tavoitteena on olla konkreettinen työkalu ekologisesti kestävästä infrarakentamisen edistämiseen.

Seudullinen yhteistyö maankäytön ja liikenteen suunnittelussa, erityisesti maankunta- ja yleiskaavoitus sekä seudullinen liikennejärjestelmäsuunnittelu ja joukkoliikenteen suunnittelu muodostavat reunaehdot, jotka mahdollistavat ekologisen rakentamisen koko elinkaaren aikana. HSL:n hallitus on tehnyt päätöksen Helsingin seudun liikennejärjestelmä-suunnitelmasta (HLJ 2011) 29.3.2011 ja KUUMA-hallitus omalta osaltaan 19.4.2011. Liikennejärjestelmäpäätöksen jälkeen tavoitteena on saada aikaan toteutuksen aiesopimus niin maankäytön, asumisen kuin liikenteen osalta (MAL-aiesopimus). HLJ 2011 -suunnitelman tulee olla lähtökohtana myös Helsingin kaupungin liikenteeseen liittyvissä ratkaisussa sekä infrastruktuuri-investointien järjestyksen ja painopisteiden että joukkoliikenneratkaisujen osalta.

HSL:n rooli seudullisen liikennejärjestelmäsuunnitelman (HLJ) laadinnasta vastaavana tahona ja joukkoliikenteen tilaajana ja suunnittelijana ei näy Helsingin kaupungin ekologisesti kestävästä infrarakentamisen ohjelmassa juuri lainkaan. Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän tehtävät ja merkitys huomioiden on erittäin valitettavaa, että HSL ei ole ollut mukana ohjelman laadinnassa.

Helsingin kaupunki on pyytänyt 30.9.2011 mennessä HSL:n lausuntoa Helsingin ekologisesti kestävästä rakentamisen ohjelmasta 2012-2018, osa B, infrarakentaminen.

Helsingin ekologisesti kestävästä rakentamisen ohjelma 2012-2018, osa B, infrarakentaminen

Ohjelmaan liittyvän asiakirjan A-osassa esitetään ohjelman taustat ja sisältöön vaikuttavat tekijät, B-osassa toimenpideohjelma ja C-osassa nykytila-analyyisin tulokset ekologisten näkökohtien huomioon ottamisesta.

Ohjelma perustuu sekä kansallisiin että Helsingin omiin linjauksiin ja muutostekijöihin, ennen kaikkea luonnosvaiheessa olevaan Helsingin uuteen ympäristöpolitiikkaan. Seudullisesti merkittävistä linjauksista mainitaan Pääkaupunkiseudun ilmastostrategia 2030. Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmasta (HLJ 2011) on ollut ohjelmaa laadittaessa käytössä luonnos (Liikennejärjestelmäluonnos 26.10.2010), jonka kehittämisohjelmaa on lyhyes-

ti kuvattu luvussa 3.7 (HKL:n mittarit ja Helsingin ympäristöystävällisen kaupunkiliikenteen kehitys).

Osa B Toimenpideohjelma, josta lausuntoa pyydetään, on jaettu kuuteen elinkaaren päävaiheeseen, jotka ovat kaavoitus ja esisuunnittelu, suunnittelu, rakentaminen, vastaanotto, takuu-aika ja ylläpito. Lisäksi esitetään johtamisen, asiantuntemuksen ja yhteistyön kehittämiseen liittyviä tavoitteita.

Elinkaarivaiheille on esitetty yhteensä 18 tavoitetta, joista liikennejärjestelmää ja joukkoliikennettä koskee ennen ohjelman kohdassa 5.4 esitetty tavoite:

Edistetään kaavoituksessa kaupunkirakenteen tiiviyyttä, julkista liikennettä, pyöräilyä sekä jalankulkua.

Tavoitteiden saavuttamiseksi on määritelty toimenpiteitä. Liikennejärjestelmän kannalta keskeiset toimenpiteet on esitetty ohjelman kohdassa 5.4 (toimenpide 3):

Lisätään joukkoliikenteen runkolinjoja, liityntäliikennettä, liityntäpysäköintipaikkoja autoille ja polkupyörille sekä pyöräilyn ja jalankulun verkostoa. Lisätään seudullista suunnittelua ja uusia kehityshankkeita, esimerkkinä Pissararata. Selvitetään ruuhkamaksun käyttöönoton vaikutukset.

Toimenpiteiden kuvauksissa esitetään toteuttamisesta vastaavan viraston, osallistuvien tahojen, aikataulun ja resurssitarpeen kuvaukset.

Ehdotus (SR)

Hallitus päättää antaa asiasta seuraavan lausunnon:

Ohjelman taustat

Helsingin ekologisesti kestävästä rakentamisesta 2012-2018, osa B, infrarakentaminen perustuu kansallisiin ja Helsingin omiin linjauksiin ja muutostekijöihin. Seudullista näkökulmaa ei ole otettu huomioon.

Helsingin seudulla (14 kuntaa) liikennejärjestelmän pitkäjänteisestä kehittämisestä päätetään Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmassa (HLJ 2011) ja maankäytön, asumisen ja liikenteen MAL-aiesopimuksessa, joka liikenteen osalta perustuu HLJ 2011 -suunnitelmaan. HSL:n hallitus teki 29.3.2011 liikennejärjestelmäpäätöksen HLJ 2011 -luonnokseen sekä siitä saatuihin lausuntoihin ja kannanottoihin perustuen. KUUMA-hallitus hyväksyi liikennejärjestelmäpäätöksen omalta osaltaan 19.4.2011. MAL-aiesopimuksen valmistelu on käynnissä ja tavoitteena on saada sopimus aikaan vuoden 2012 alkupuolella. Lisätietoa HLJ 2011.stä: www.hsl.fi/hlj.

Seudullisen liikennejärjestelmäsuunnitelman merkitystä ekologisesti kestävästä infrarakentamisesta taustana ei ole lausunnolla olevassa ohjelmassa otettu huomioon. Myös joukkoliikenteen kokonaismerkitys osana ekologisesti kestävästä kaupunkia on jäänyt vähäiselle huomiolle. Luvussa 3.7 (HKL:n mittarit ja Helsingin ympäristöystävällisen kaupunkiliikenteen kehitys) keskitytään joukkoliikenteen oman energiakulutuksen ja päästöjen vähentämiseen. Olennaista on kuitenkin, että joukkoliikenteen ja muiden kestävien kulkutapojen kulkumuoto-osuuden nostaminen parantaa jo itsessään ekologista kestävyyttä.

Ohjelman taustat on muilta osin kuvattu hyvin laveasti. Ohjelman sisällön ymmärtämistä helpottaisi, jos taustatekijöiden kuvaus olisi tiiviimpi ja tarkemmat kuvaukset eri suunnitelmista ja linjauksista olisi esitetty liitteessä.

Ekologisesti kestävästä rakentamisesta toimenpideohjelma

Toimenpideohjelman tarkastelutaso alkaa asemakaavatasoisesta esisuunnit-

telusta. Infrarakentamisen elinkaaren vaiheissa ei ole esitetty maankäytön ja toimintojen sijainnin yleispiirteistä suunnittelua eikä liikennejärjestelmän ja -verkkojen suunnittelua, jotka muodostavat edellytyksiä ekologisesti kestäväälle yhdyskunnalle.

Kestävää rakentamista voidaan edistää paikallisesti ohjelmassa esitetyillä keinoilla eli miten käytännössä rakennetaan ekologisesti kestäväällä tavalla. Vaikutukset jäävät kuitenkin vähäisiksi, jos kestäväää kehitystä ei oteta huomioon jo strategisessa ja yleispiirteisessä suunnittelussa harkittaessa, minne kannattaa rakentaa. Lisäksi on tärkeää, mitä rakennetaan. Esimerkiksi jotkin ratkaisut palvelevat kestäviä kulkumuotoja eli joukkoliikennettä, kävelyä ja pyöräilyä yksityisautoilun sijaan. Näitä näkökulmia ei oteta toimenpideohjelmassa riittäväällä tavalla huomioon.

Liikenne on tärkeässä asemassa toimenpideohjelman kohdassa 5.4 "Edistetään kaavoituksessa kaupunkirakenteen tiivistä, julkista liikennettä, pyöräilyä sekä jalankulkua". Tämä kohta on myös HLJ 2011:n ja HSL:n linjausten mukainen.

Kohdan 5.4. toimenpiteessä 3 on lueteltu selvästi HSL:n vastuulle kuuluvia asioita, mutta HSL:ää ei ole mainittu toimenpiteen vastuu- eikä yhteistyötahona. Joukkoliikenteen runkolinjojen ja liityntäliikenteen lisääminen eli joukkoliikenteen suunnittelu on HSL:n tehtävä. Seudullisen suunnittelun lisäämisessä, liityntäpysäköinnissä, ruuhkamaksuselvityksissä sekä pyöräilyn ja jalankulun verkoston suunnittelussa HSL on tärkeä yhteistyötaho.

Toimenpideohjelman kohdan 6.1 "Lisätään suunnittelun ekologisuutta ja elin-kaariohjausta" toimenpiteessä 5 painotetaan älykästä liikennetelematiikkaa. Tämä on tärkeä linjaus myös HLJ 2011:ssä. Liikenteen hallinnan toimenpiteet ovat mitä suurimmassa määrin seudullisia, joten yhteistyötahoina tässä toimenpiteessä on syytä ottaa huomioon myös ELY yleisten teiden järjestelmien sekä HSL joukkoliikenteen osalta.

Nykytilan kuvaus ja analyysi

Toimijatahojen rooleissa ja tehtävissä ei ole otettu huomioon HSL:n roolia kaiken seudullisen joukkoliikenteen (bussit, metro, raitioliikenne ja lähijunat) tilaajana ja suunnittelijana, vaan HSL:n vastuulle on merkitty infrarakentamisen ohjaus ja hallinta vain bussiliikenteen osalta. HSL toimii lisäksi asiantuntijana kaavoitus- ja esisuunnitteluhankkeissa sekä liikennejärjestelmän että joukkoliikenteen osalta. Tämä yhteistyö on ollut erittäin tärkeää. Toivottavaa on, että jatkossakin HSL pääsee osallistumaan eri hankkeiden suunnitteluun ennen lausunto- tai kannanottovaihetta. Esimerkkeinä hyvistä yhteistyöprosesseista Helsingin kaupungin kanssa voidaan mainita mm. Kalasataman, Keski-Pasilan ja Östersundomin alueiden suunnittelu.

Roolikuvauksissa on esitetty virheellisesti Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston tehtäväksi HSL:n vastuulle kuuluva seudullinen liikennejärjestelmäsuunnittelu. Ohjelmaan tulee laatia HSL:stä erillinen roolikuvaus nykytilan analyysiin HKL:n, Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston ja HSL:n vastuiden ja toiminnan kuvausten selkeyttämiseksi.

Käsittely

Hallituksen jäsen Laura Rissanen poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn aikana.

Päätös

Hallitus päätti hyväksyä ehdotuksen.

Täytäntöönpano

Lausunto Helsingin kaupungille, määräpäivä 30.9.2011

